

**ISSUES OF INCLUSIVE EDUCATION AT PROFESSIONAL
DEVELOPMENT COURSES FOR EDUCATORS**
**ПИТАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ НА КУРСАХ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
ДЛЯ ОСВІТЯН**

Shopina Maryna Oleksandrivna / Шопіна Марина Олександрівна

*кандидат психологічних наук,
ORCID ID 0000-0002-1637-3480*

Yakunin Yaroslav Yuriyovych / Якунін Ярослав Юрійович

*кандидат хімічних наук,
ORCID ID 0000-0001-5421-0546*

*Institute of post-graduate education of Kiev University
after Boris Grinchenko, Kiev, Ukraine*

Інститут післядипломної освіти

Київського університету імені Бориса Грінченка, м. Київ, Україна.

Анотація. На курсах підвищення кваліфікації для освітян різних спеціальностей було проведено низку практичних занять, з метою допомогти освітянам працювати з дітьми, що мають особливі освітні потреби. Заняття проводились очно та дистанційно у синхронному та асинхронному форматах.

Ключові слова: інклюзивна освіта, дитина з особливими освітніми потребами, післядипломна освіта.

Abstract. A number of practical classes were held at advanced training courses for educators of various specialties to help educators work with children who have special educational issues. Classes were held face-to-face, remotely and online.

Key words: inclusive education, child with special educational needs, postgraduate education.

Вступ.

У Інституті післядипломної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, протягом 2021-2022 та 2022-2023 навчальних років регулярно проводяться заняття із слухачами курсів різних спеціальностей, а саме з вихователями ЗДО, учителями початкових класів, учителями різних спеціальностей, психологами, логопедами та дефектологами з питань роботи з дітьми, що мають особливі освітні потреби. Заняття проводяться у чотирьох форматах: 1. У форматі онлайн (вебінари у форматі відеоконференцій Zoom та Google Meet, заняття проводяться онлайн наживо, що дає можливість курсистам у режимі реального часу поставити запитання викладачу та висловити свою думку. Найбільший попит такий формат навчання набув під час воєнних дій).

2. У дистанційному форматі на платформі Moodle. Навчання здійснюється онлайн у будь який зручний для слухачів час, або асинхронно, тоді зворотній зв'язок з викладачем проводиться у форматі листування у чаті).

3. Очна форма навчання на базі Інституту післядипломної освіти (під час війни була припинена, відновила з січня 2023 року).

4. Очна форма навчання на замовлення навчального закладу (проводиться по запрошенню навчальним закладом викладача, таким чином викладач за попередньою домовленістю, приїжджає до навчального закладу і проводить лекції та практичні заняття для колективу навчального закладу за темою, що

обирає для себе навчальний заклад. Така форма очних зустрічей набула найбільшого попиту ще з часів пандемії).

Також, окрім очних зустрічей і вебінарів для вихователів ЗДО, фахівців, що працюють з дітьми з особливими освітніми потребами та для батьків дітей з ООП, у березні 2022 року було створено YouTube канал «Психологічна підтримка дітей з особливими потребами». Мета цього каналу: надати психологічну підтримку батькам і вихователям, що працюють з дітьми з ООП, пояснити основні питання роботи з дітьми: з чого розпочати заняття; як і для чого треба займатися з дітьми з ООП; як організувати заняття з дитиною; на які особливості слід звернути увагу; що робити, коли дитина відмовляється від занять; як зацікавити дитину; що робити, якщо у дитини істерика; як і для чого сформулювати навички самообслуговування та безліч інших актуальних питань. Робота над каналом триває, наразі створено 83 відеоролика. Усі ролики тривають по 5-7 хвилин, і кожен з них, присвячено окремому питанню [1].

Основний текст.

Для покращення якості курсів з питань інклюзивної освіти, слухачам курсів підвищення кваліфікації було запропоновано наступне опитування.

1. Чи є у Вас досвід роботи в інклюзивних групах (класах)? Опишіть Ваші враження від отриманого досвіду. Чим вони зумовлені?

2. Якщо Ви маєте досвід, то які проблеми постають перед Вами найчастіше при роботі з дітьми з особливими освітніми потребами (не відгукуються на ім'я, відсутність вказівного жесту, відсутність мінімальних навичок самообслуговування тощо). Вкажіть які з випадків і чому є для Вас найбільш складними.

3. Кількома реченнями висловіть своє ставлення до інклюзивної освіти у навчальному закладі, поясніть свою позицію.

4. Чи вважаєте Ви достатнім існуючий рівень корекційно-психологічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами? Будь ласка, поясніть свою позицію.

За результатами опитування, в якому взяли участь 476 працівників освіти, були отримані наступні результати: 87 % освітян вже мають досвід роботи в інклюзивних групах у закладах дошкільної освіти або класах загальноосвітніх шкіл.

Відповіді на друге запитання свідчать про те, що у закладах дошкільної освіти 89 % дітей мають проблеми з розумінням мови та затримку мовлення першого ступеню. 71 % респондентів зазначили такі проблеми як відсутність вказівного жесту, відсутність навичок самообслуговування. Решта респондентів вказували такі проблеми, як небажання вихованців з ООП взаємодіяти з іншими дітьми, важка адаптація до дитячого садочку. Серед вчителів загальноосвітніх шкіл найбільш поширеною проблемою зазначена відсутність інтересу до занять. Заняття сприймаються дитиною переважно за допомогою створення завдань, що базуються на специфічних інтересах дитини (наприклад, коли дитині подобаються автомобілі і дитина погоджується розв'язувати математичні задачі лише тоді, коли в умовах завдання йдеться про такі або схожі транспортні засоби).

У відповідях на третє запитання більшість вихователів і вчителів (68 %) висловились до інклюзивного навчання цілком позитивно. Ще 21 % респондентів сприймають інклюзивне навчання позитивно за умови обов'язкової наявності помічника вихователя або вчителя та асистента, тьютора для дитини. 4 % респондентів не визначились із своїм ставленням до інклюзивного навчання, а 7 % освітян відповіли, що дітям з особливими освітніми потребами буде краще навчатись у спеціальних навчальних закладах або інтернатах.

За результатами обробки відповідей на четверте запитання з'ясувалось, що майже половина (59 %) слухачів вважають, що інклюзивна освіта існує на достатньому рівні. А 41 % респондентів зазначили, що не всі заклади освіти технічно готові приймати дітей з особливими освітніми потребами. Тобто не всі навчальні заклади облаштовані спеціальними пандусами, немає туалетів для дітей з інвалідністю, не вистачає (або немає, або важко знайти) помічників вихователя та вчителя, асистентів або тьюторів для дитини, що має особливі освітні потреби.

Висновки.

Нині діти, що мають особливі освітні потреби, все частіше приходять не до спеціалізованих шкіл-інтернатів закритого типу, а у звичайні заклади дошкільної освіти та загальноосвітні школи. Батьки дітей з ООП за законом мають повне право обирати навчальні заклади для своїх дітей і віддають перевагу закладам, що розташовані поблизу місця їхнього проживання. Отже, для сучасних вчителів і вихователів необхідними є навички навчання, спілкування та інших форм взаємодії з дітьми з ООП. Не менш важливим аспектом для освітян є вміння позитивно взаємодіяти з батьками таких дітей. Тож, пріоритетними завданнями для викладачів інститутів післядипломної освіти є висвітлення особливостей організації, методів і прийомів інклюзивної освіти через усі можливі канали комунікації: on-line вебінари і консультації, дистанційні модулі та очні заняття, відео канали та публікації у періодичних методичних виданнях. Це допоможе урахувати різноманітні потреби освітян у отриманні інформації зі звичних та зручних джерел.

Література.

1. Психологічна підтримка дітей з особливими освітніми потребами. <https://www.youtube.com/channel/UCgMdC42brL8wq-Nk1IwQew>(останнє звернення 30.01.2023)

2. Шопіна Марина Олександрівна, Якунін Ярослав Юрійович, Ознайомлення слухачами курсів підвищення кваліфікації з базовими прийомами психологічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами, Reviewed and recommended for publication The decision of the Organizing Committee of the conference "World scientific and technical trends 2022 N 20 on October 10, 2022 Стр. 87-90

3. Шопіна Марина Олександрівна, Якунін Ярослав Юрійович, Розвиток і корекція моторних функцій дитини з особливими освітніми потребами, XVII International Scientific and Practical Conference «Multidisciplinary academic notes.

Theory, methodology and practice», 03-06 May 2022, Tokyo, Japan. С. 707-709.

4. Шопіна Марина Олександрівна, Якунін Ярослав Юрійович, Психологічна підтримка дітей з особливими освітніми потребами під час війни, Матеріали XXIV Міжнародної конференції молодих науковців «Проблеми особистості в сучасній науці: результати та перспективи дослідження». С. 254-257.